

“Els monjos de Poblet ens sentim com els guardians de les despulles de Jaume I”

Francesc Tulla (Santa Perpètua de Gaià, Conca de Barberà, 1928) és un dels monjos cistercencs més veterans del monestir de Poblet. Fou el prior d'aquesta comunitat des de l'any 1971 fins el 2007. A més, el pare Tulla va ser testimoni, l'any 1952, de la tornada de les despulles de Jaume I a Poblet.

Pare Tulla, vós viviu a Poblet des del 1947; sou, de fet, el segon monjo més veterà de la comunitat d'aquest monestir, on reposa el rei Jaume I. Gairebé us deuen sentir com el guardià o el protector de les seves despulles...

—No, no. El protector de les despulles de Jaume I no sóc jo, sinó la comunitat sencera. D'ençà que ens van lliurar els cossos dels reis, els monjos de Poblet ens sentim com els protectors i guardians de les despulles.

—**Què significa per al monestir de Poblet que el rei Jaume I hi estigui enterrat?**

—L'abat veu molt clar que això representa un aspecte molt important per al país, per la seva història; una cosa que hem de defensar. El fet que els reis volguessin ser enterrats a Poblet representa moltíssim per a la comunitat.

—**Si us plau, expliqueu-me les raons per les quals Jaume I va voler reposar a Poblet.**

—Jaume I apreciava molt el monestir de Poblet. El fet que l'abat fos el seu confessor i anés a tot arreu amb ell també hi devia influir. Avui dia, l'església del monestir impressiona els visitants, però és que en aquell temps, al segle XIII, ja ho era, d'impressionant.

—**El sepulcre del rei Jaume I era al mateix lloc on és ara, quan hi va ser enterrat?**

—No, inicialment el panteó reial no

existia. Els cossos estaven en unes caixes de fusta, unes caixes molt senzilles que es deixaven a terra, en un capella situada darrere l'absis. El primer rei que fou enterrat a Poblet és l'avi de Jaume I, Alfons el Cast, el pare del qual, Ramon Berenguer IV, havia fundat el monestir. Fou Pere el Cerimoniós, al segle XIV, qui va manar construir el panteó reial fet d'alabastre. D'aleshores ençà, en el moment de la coronació els reis havien de jurar que serien enterrats a Poblet, cosa que abans es feia per voluntat pròpia.

—**De fet, quan Jaume va morir ja no era rei, sinó monjo cistercenc...**

—Exacte, al final de la seva vida Jaume I va prendre l'hàbit i va entrar a l'orde del Cister. Heu de tenir en compte que la gent de l'edat mitjana creien molt en el més enllà. El fet que el rei es fes monjo volia dir que tenia el camí més fàcil per a arribar a la salvació.

—**Tenint en compte que Jaume I va abdicar en favor de l'infant Pere i va deixar de ser rei poc abans de convertir-se en monjo, podríem dir, permeteu-me la ingenuïtat, que Jaume I no ha mort mai, sinó que qui morí fou el monjo Jaume...**

—Bé, si vós ho voleu veure d'aquesta manera... Jo crec que és la mateixa persona la que mor. Jaume I mor com a rei i com a monjo.

—**Per què els reis en aquella època volien passar els darrers dies com a monjos?**

—Prendre l'hàbit és una cosa que només va fer Jaume I, possiblement influït pel fet que l'abat fos el seu confessor. Vós us confoneu amb els oblats, o terciaris, que no eren monjos. Als monestirs hi ha monjos, monges i oblats. Els oblats eren membres de famílies nobles que volien ser enterrats als monestirs; es lliuraven en vida al monestir però no en formaven part. En canvi, Jaume I sí que va entrar a l'orde del Cister.

—**Malauradament, el rei no va tenir un descans gaire plàcid. Als anys 30 del segle XIX la seva tomba fou profanada...**

—Sí. A conseqüència de la desamortització, el monestir va quedar buit i va ser saquejat. Sembla que miquelets o soldats a sou que voltaven pels pobles veïns van obrir les tombes. Suposo que devien buscar joies. Els cossos dels reis van quedar escampats per terra i barrejats.

—**Com es van salvar les despulles de Jaume I?**

—Això cal agrair-ho a mossèn Serret, que va recollir els ossos. Almenys n'hi havia de 13 o 14 reis i reines. I els va emparedar en una capella de l'Espuga de Francofí. Posteriorment, quan el 1851 Espanya i el Vaticà van fer les paus i van signar el concordat, les despulles van ser traslladades a la catedral de Tarragona, totes barrejades en una sola caixa. En aquell moment les autoritats valencianes van reclamar el cos de Jaume I, dient que si a Tarragona no li feien un panteó ja ho farien a València. Però al final es va fer un panteó reial a la catedral de Tarragona.

—**Aleshores, com va tornar el cos de Jaume I a Poblet?**

—L'any 1940, després de la Guerra Civil, els monjos van tornar al monestir i el Patronat de Poblet va demanar que es restaurés el panteó reial. En primer lloc, Frederic Marès va restaurar les estàtues. Quan jo vaig entrar a Poblet l'any 1947 això ja s'havia fet. Marès va ser molt respectuós amb els originals, de manera que les estàtues dels reis van quedar gairebé

El pare Francesc Tulla, ex-prior de Poblet, davant el sepulcre de Jaume I, a dalt a la dreta, en el panteó reial situat a l'església del monestir.

tal com eren en temps de Pere el Cerimoniós. Abans de ser instal·lades de nou a Poblet, aquelles catorze estàtues van viatjar en exposicions per tot Espanya.

—**Expliqueu-me el problema que hi hagué a l'hora d'identificar els ossos dels reis. És cert que hi ha dos caps dins la tomba de Jaume I?**

—És cert. A l'hora de classificar els ossos del rei Jaume va haver-hi dubtes sobre el cap. N'hi havia un de ros i un altre amb una cicatriu que podia ser del rei, perquè se sap que una vegada va rebre un cop d'espasa al cap que li va fer un tall. Arran del dubte, s'hi van posar tots dos.

—**Diuen que els ossos del rei Jaume es van identificar partint de la idea que, segons els relats històrics, era un home molt alt i ben plantat...**

—Això es diu. Jo no hi era, però sembla que això devia anar així. La tria dels ossos la va fer un metge a final dels anys 40.

—**Un cop feta la tria, les despulles de Jaume I i dels altres reis i reines van tornar a Poblet, en un acte presidit pel general Franco l'any 1952. Què es va fer per celebrar-ho?**

—Després d'acabar la restauració dels panteons reials, aprofitant que Franco era a Barcelona per a la celebració del Congrés Eucarístic, es va disposar el retorn de les despulles dels reis a Poblet. Va ser un acte organitzat amb tota la solemnitat, amb un gran festival: tabals, clarins, soldats de totes les armes i una missa oficiada pel cardenal de Tarragona a la catedral. Van posar els cossos en una mena de caixes de plom i les van passejar pels carrers amb carros d'artilleria custodiats per soldats. També hi va haver una desfilada amb uniformes medievals. Després van carregar les caixes en camions militars i els van portar cap a Poblet.

—**Vós, de fet, vau participar en la recepció de les despulles del rei Jaume. Com ho vau viure?**

—Les despulles van arribar a Poblet el 4 de juny del 1952. Els monjos vam sortir en processó per la porta Daurada, que és la porta per on antigament entraven els cossos reials quan arribaven al monestir. Es rebien en un temple que hi ha prop de l'Espluga i des d'allí els monjos els portaven al monestir. Un detall curiós és que les armadures del

rei eren arrossegades en cavalls perquè això feia udolar els gossos, com en senyal de dol.

—**Amb tota aquesta celebració del retorn de les despulles, creieu que el franquisme va voler donar un significat polític a la figura de Jaume I?**

—Jo no hi donaria pas un sentit polític. Potser sí que en certa manera es va utilitzar amb una finalitat propagandística, però bàsicament penso que es va fer tenint en compte el valor de la restauració, el valor d'una recuperació històrica. No cal buscar-hi un sentit polític.

—**La gent que visita Poblet n'és conscient, de la importància que té el fet que el rei més gran dels catalans hi estigui enterrat?**

—De tots els visitants que vénen a Poblet, els que més posen pels núvols Jaume I són els valencians. Fins i tot a vegades li fan ofrenes amb rams de lloret davant la tomba. La gent, en general, s'interessa molt per la seva figura. Fou un gran rei i el més popular de tots els que hi ha enterrats al monestir. Per això Poblet té aquest pes històric tan gran.

Xevi Camprubí